

Odes, dunne vingers en te kleine tietten

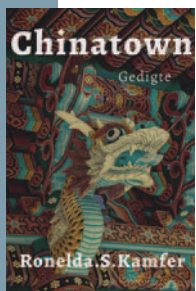
Fernando Pessoa
**TRIOMFALE ODE, HET
 LIED VAN DE ZEE, GROET
 AAN WALT WHITMAN**
 vert. Peter Goedhart

Woord in blik, 2021
 118 pagina's, € 17,50

Willem G. Weststeijn
**HET PEGASUSBOEK VAN
 DE RUSSISCHE POËZIE**

Pegasus, 2021
 864 pagina's, € 37,50

Ronelda S. Kamfer
CHINATOWN
 vert. Alfred Schaffer

Podium, 2021
 112 pagina's, € 22,99

Fernando Pessoa is ongetwijfeld een van de grootste dichters uit de wereldliteratuur, maar hij was ook een eigenaardige man. Iemand die op z'n zolderkamer de hele wereld om zich heen zat te bedenken en te verteren, wat hij vervolgens met een flink glas in het café om de hoek weer weg probeerde te spoelen. Door vertaler August Willemsen is zijn belangrijkste werk voor Nederland ontsloten maar er blijft nog een enorme hoeveelheid teksten over die op vertaling wachten. Dat geldt dan nu niet meer voor de *Triomfale ode*, *Het lied van de zee* en *Groet aan Walt Whitman*, creaties van Pessoa's meest sensationalistische en energieke heteroniem Álvaro de Campos, vertaald door Peter Goedhart. Wat een luidruchtig werk allemaal, die *Triomfale ode*, over het net aangebroken technologisch universum, bewonderd en verafschuwd door de eenzellige dichter: 'O wielen, o raderwerken, r-r-r-r-r-eeuw - ig! Gebreidelde spastische kracht van de woedende mechanismen! Woedend buiten en in mij, / door al mijn ontledende zenuwen, / de papillen met alles wat ik voel.' En dan dat eindeloze, zeg maar oceanische *Lied van de zee* met zijn 'grote piraat', maar het mooiste vind ik toch zijn *Groet aan Walt Whitman*, uit 1915. De aangesprokene is dan allang dood, maar niet voor de Portugese eenzaam: 'van hier uit Portugal met alle tijdperken in mijn brein, / groet ik je Walt, groet ik je, mijn broeder in het Universum, / ik met mijn monocle en goed gesloten geklede jas, / ik ben je niet onwaardig, dat weet je best, Walt, / ik ben je niet onwaardig, mijn groet is afdoende bewijs...' Vooral dat enigszins wanhopige 'dat weet je best, Walt' zal ik niet gauw vergeten. Op een of andere manier krijg je van Pessoa's poëzie, van welk heteroniem ook, een energie die aan de muziek van Beethoven doet denken.

Het Pegasusboek van de Russische poëzie, samengesteld en vertaald door Willem Weststeijn, is immers. 850 bladzijden (voor mij ondoordringbaar) cyrillisch schrift met onderaan de pagina's werkvertalingen van al die grote Russische dichters; Poesjkin, Achmatova, Brodsky om maar een topje van de ijsberg te noemen. Volgens de samensteller zelf vooral een boek voor studenten Russisch, maar dat ben ik niet helemaal met hem eens. Juist zo'n boek met werkvertalingen in plaats van afgeronde rijmende en metrische kunstvertalingen, kan een enorme inspiratiebron zijn, omdat ze je wel de inhoud bieden maar niet de vorm, die soms ook wel erg kan afleiden. De Russische poëzie is nogal eens retorisch en daarin ook lekker schaamteloos. Ik pik er zomaar een gedicht uit, over de herfst, van Aleksej Pletsjtsjejev (1825-1893), van wie ik nog nooit gehoord had: 'Saai beeld! Wolken zonder eind, net zo stroomt de regen, plassen bij

het bordes... ben je herfst, vroeg bij ons op bezoek gekomen? Het hart vraagt nog om licht en warmte! Allen zijn niet blij met jou.' Bij zulke vertalingen hoef ik niet te weten of het een sonnet, een ballade of een vrij vers is. En hetzelfde geldt voor de veel grotere dichter Osip Mandelstam: 'De hele kamer is doordrenkt met loomheid - een zoet medicijn! Zo'n klein koninkrijk heeft zoveel slaap opgeslokt. Een beetje rode wijn, een beetje zonnige mei - en, een dun biscuitje brekend, de witheid van heel dunne vingers.' Het ziet er in het Russisch heel vormvast en rijmend uit, maar het is ook wel eens fijn om dat helemaal te mogen negeren.

Vormvast kun je Ronelda Kamfers gedichten niet echt noemen. Mooi ook niet. Wel indrukwekkend. 'Ik geef geen fuck om een witte vrouw die mooie gedichten/ schreef in het Amerika van de jaren zestig', schrijft ze over Sylvia Plath in 'mijn gedichten zijn geen bekentenissen', in de vertaling van Alfred Schaffer. In het Afrikaanse origineel klinkt het vanzelf exotischer: 'ek voel fokkol vir 'n witte vrouw wat mooi gedigte/ gescryf het in 1960s America', maar Schaffers vertaling zet dat zo 'leuk' klinke Afrikaans van Elisabeth Eybers, Breyten Breytenbach en Antjie Krog enigszins hardhandig met beide poten op de grond. Kamfers gedichten zijn straattaal tegenover dichtkunst. Ze zetten, zowel stilistisch als thematisch, de boel op scherp, zonder compromissen: 'Niemand is zo cool als een bruine vrouw/ met een kwaai blik/ het soort van cool/ dat alleen van ons is/ net als/ korte kapsels/ piercings/ en vlindertatoeages/ net als groene krulspelden/ en Adidas-slippen met sokken/ net als goedkope onderbroeken en dure gymmen/ net als weinig eten en veel neuken'. Wie zou er niet zo direct en krachtig willen schrijven? Maar een ander mens word je er niet mee, als we Kamfer in deze nieuwe bundel, die trouwens *Chinatown* heet, moeten geloven, want zwart is zwart en wit is wit en 'witte meisjes huilen als hun tietten te klein zijn'. Zo, die zit.

ROB SCHOUTEN is dichter, criticus en columnist. Laatste bundel: *Dit moet dus de werkelijkheid zijn* (2021).